

KIM STANLEY ROBINSON

ȘAMAN

Traducere din limba engleză

GABRIEL STOIAN

NEMIRA

CUPRINS

PRIBEGIA LUI LOON.....	7
LUPII, LA EI ACASĂ.....	81
ELGA.....	151
PRIMĂVARA FOAMEI.....	197
SUB GHEȚURI.....	265
VÂNAȚI.....	337
TOATE LUMILE SE UNESC.....	403
ȘAMAN.....	469

PRIBEGIA LUI LOON

Au spus: "Dacă de fiecare dată când ai înmăi făcut ceva rău, dacă cineva protestă în legătură cu ceva, în ridica conspire, atunci ai-i arata umilitorile noastre și diferitele afare în care am călărit muribunde. Când era copil, amândoi îi înfrunseseră din te pînă urechi, iar apoi le sfîșiau în lateral pentru a-i arăta că nu mîntuie niciunul lucruri. Când vor să cîrmă același rezultat, Thom îl lovea cu pumnul pe Loon peste ureche, iar apoi lăsa pe propriul cap, înclădăd, gest prin care voia să spună: "Dacă ai în infern mult?"

Atunci îl prînsese pe Loon de lîngă și îl căra de-a lungul poartii care ducea spre Șinaca lui Pîșă, pe căminul care se înălța între Valea de Sus și cea de Jos. Era spre sfîrșitul după-amiezii, iar soare pînă se rostogoleau deasupra capetelor, mîturînd cîrmile din înalte ale lăncii, înclădăd un zăporcăz căzușor al lumii. Căderului acestuia, un șir de bărbăni pășeau pe o cărare de-a lungul crestei, urmîndu-l pe Thom în mîsurile pămîntului. Soarele amîntu-l că Loon și pornească în pribegie.

De ce tocmai în dreptul unei protestate Loon? Vînt o furat, nu vedea?

Au spus un pînă că:

"Libris" (p. 10).

"Libris" (p. 10).

Am avut un șaman rău.

Asta spunea Thorn¹ de fiecare dată când el însuși făcea ceva rău. Dacă cineva protesta în legătură cu ceva, își ridica cosițele lungi, cărunte și-i arăta umflăturile roșietice și diforme aflate în jurul canalelor auriculare. Când era copil, șamanul lui îi înfipsea ace din os prin urechi, iar apoi le sfâșiasă în lateral pentru a-l ajuta să țină minte anumite lucruri. Când voia să obțină același rezultat, Thorn îl lovea cu putere pe Loon² peste ureche, iar apoi arăta spre propriul cap, înclinându-l, gest prin care voia să spună: „Crezi că ai suferit mult?”

Acum îl prinsese pe Loon de braț și îl târa de-a lungul potecii care ducea spre Stânca lui Pika, pe culmea care se înălța între Valea de Sus și cea de Jos. Era spre sfârșitul după-amiezii, iar norii joși se rostogoleau deasupra capetelor, măturând culmile mai înalte ale landei, închipuind un acoperiș cenușiu al lumii. Dedesubtul acestuia, un șir de bărbați păseau pe o cărare de-a lungul crestei, urmându-l pe Thorn în misiunea șamanului. Sosise momentul ca Loon să pornească în pribegie.

– De ce tocmai în noaptea asta? protestase Loon. Vine o furtună, nu vedeți?

– Am avut un șaman rău.

¹ „Ghimpe” (n. tr.).

² „Cufundar” (n. tr.).

Așadar, se aflau acolo. Până la ultimul, surâzându-i întristați și clătînând din cap, bărbații l-au îmbrățișat îndelung pe Loon. Privirile lor îi spuneau că urma să aibă parte de o noapte cumplită. Thorn a așteptat ca ei să sfârșească acel ritual, după care, cu glas spart, a intonat începutul unui cântec de rămas-bun:

*Așa începem tot mereu
Când omul trebuie să renască
Mamei-Pământ vă dăruiți
Dacă-i veți cere, ajutor primiți*

– Dacă o veți ruga frumos, a adăugat el, bătându-l ușor pe umăr pe Loon. A urmat un cor de râsete, bărbații l-au privit cu ochi ironici sau încurajatori, în timp ce l-au despuiat de haine, centură și încălțări și le-au încredințat pe toate lui Thorn, care l-a fulgerat cu privirea ca și cum ar fi fost gata să îl plesnească. Iar când Loon a rămas cu desăvârșire gol și fără niciun obiect asupra lui, Thorn chiar l-a lovit, însă a fost doar o plesnitură cu dosul mâinii peste piept.

– Du-te! Pornește! Ne revedem când va fi lună plină.

Dacă cerul ar fi fost senin, la apus s-ar fi văzut fâșia subțire a lunii noi. Așadar, treisprezece zile de colindat, pornind de la zero, așa cum începea întotdeauna prima colindare a unui șaman. De astă dată, în pragul unui viscol. Și în luna a patra a anului, când zăpada încă acoperea pământul.

Loon a rămas cu o expresie impenetrabilă și a privit spre apus, spre orizont. Ar fi fost lipsit de demnitate și oricum inutil, să cerșească o amânare de o lună. De aceea, cu ochi împietriți, a privit dincolo de Thorn și a început să analizeze drumul pe care îl va urma spre Valea de Jos, unde pâlcuri de copaci mărgineau pârâul. Faptul că era desculț îi crea probleme, deoarece coborâșul obișnuit de pe Stânca lui Pika era foarte pietros, probabil atât de accidentat, încât ar fi trebuit să urmeze alt drum. Printre multe altele, era prima hotărâre pe care trebuia să o ia cât mai înțelept.

– Prietene Corb de dincolo de cer, a rostit el o incantație cu glas tare, condu-mă fără să-mi joci farse!

– Îți doresc să te ajute Corbul, a spus Thorn.

Însă, spre deosebire de Thorn, Loon făcea parte din clanul corbului, așa că nu a luat în seamă îndemnul și a privit în josul pantei, încercând să găsească o cale. Thorn l-a lovit încă o dată ușor pe umăr și a pornit în fruntea celorlalți în josul culmii. Loon a rămas singur și simțea cum vântul îi săgeta trupul. Era momentul să își înceapă pribegia.

Cu toate acestea, nu îi era clar în ce fel să înceapă coborârea. O vreme, a lăsat impresia că va încremeni acolo, că nu va începe nicicând călătoria vieții lui.

De aceea, am pătruns în el și i-am oferit o oarecare susținere interioară.

Eu sunt cel de-al treilea suflu.

A pornit în jos pe stânci. S-a întors la un moment dat pentru a-i surâde lui Thorn, dar el și oamenii lui nu se mai vedeau pe pantă. S-a aruncat în jos, alungând orice gând referitor la Thorn. Sub tălpile lui se afla solul nisipos, presărat de petice de zăpadă adunată în scobituri și ascunzișuri, sub forma unui tipar care l-a ajutat să vadă locurile pe care putea pași. Trebuia să calce la fel de agil ca o felină, din piatră în piatră, coborând, cu mâinile gata să se prindă de ceva sau să-l ajute să se deplaseze cu salturi mici. Degetele picioarelor i-au înghețat, de aceea le-a abandonat sorții și s-a concentrat asupra ideii de a-și păstra mâinile calde. Va avea nevoie de mâini când va ajunge între copaci. A început să ningă, doar o încercare firavă. Pe pantă existau porțiuni mari de zăpadă pe care putea călca mai ușor decât pe stânci.

Odată cu un geamăt slab, printre buze i-au scăpat aburi, apoi a inspirat adânc și a răspândit căldura spre membre și piele, astfel că fulgii proaspeți de zăpadă s-au topit în momentul în care i-au atins pielea. Câteodată, se putea încălzi doar prin repeziciunea mișcărilor.

A coborât cu greu de-a latul ravenei sufocate de bolovanii care aveau solul Văii de Jos, dincolo de micul pârâu. Ajuns de cealaltă parte, a putut urca în fugă prin pădurea cu copaci rari, unde solul era mocirlos din cauza apei de ploaie și a zăpezii topite. Acolo, a evitat să calce peste peticele de zăpadă. Era prima zi a lunii a patra: îi va fi greu să facă focul. Noaptea ar fi fost mult mai suportabilă dacă reușea să aprindă un foc.

Capătul superior al Văii de Jos era un canion abrupt, ca un pânțec de femeie. Un pâlț firav de molizi și arini înconjura izvorul, de unde pârâul pornea în josul văii. Tot acolo se va adăposti de vânt, va găsi crengi pe care să le folosească drept îmbrăcăminte, iar sub copaci va fi mult mai puțină zăpadă decât în alte locuri. Atent să nu-și rănească tălpile pe care nu și le putea simți, a urcat grăbit spre crâng.

În micul pâlț de copaci din jurul izvorului a rupt crengi verzi de molid și a zdrobit câteva, blestemând pentru că erau umede, dar chiar și așa, acele lor îl vor ajuta să-și păstreze căldura corpului. A întrețesut două crengi de molid și a vârat capul prin gaura din mijloc, transformând totul într-un soi de mantie aspră.

Apoi a rupt o bucată de rădăcină moartă de molid care să-i slujească drept căuș pentru bățul cu care voia să aprindă focul. În apropierea izvorului a găsit o piatră potrivită ca s-o folosească drept cuțit și cu ea a tăiat o creangă moartă de arin, din care a făcut un băț de aprins focul. Degetele îi erau îndeajuns de mobile ca să poată ține cuțitul din piatră. În rest, nu îi era prea frig, cu excepția picioarelor care păreau să nu îi mai aparțină. Covorul negru de ace de sub copaci era în mare parte neacoperit de zăpadă. S-a ghemuit sub unul dintre cei mai înalți molizi și s-a silit să își înfigă degetele picioarelor în masa de ace, mișcându-le cât de viguros a fost în stare. Când a simțit că încep să îl ardă, și-a scos degetele și a plecat să caute bucăți de cărbune. Chiar și cu cele mai bune unelte de aprins focul, tot ar fi avut nevoie de resturi care să ardă.

A băgat mâna printre buștenii unor molizi căzuți și a pipăit în căutare de cărbune sau de lemn uscat. A găsit lemn doar puțin jilav, apoi a rupt rămurele moarte, strânse sub crengile mai mari.

Rămurelele erau umede la exterior, dar uscate în interior, așa că aveau să ardă. Existau și alte crengi uscate, mai mari, pe care le putea smulge. După ce va aprinde focul, va găsi în crâng suficient lemn pentru a-l alimenta. Dar avea nevoie de cărbune sau uscături. Nici molidul, nici arinul nu putrezeau ca să se transforme în cărbune, așa că trebuia să aibă noroc sau să descopere lemn ros de furnici. S-a așezat în genunchi și a început să scormonească pe sub copacii doborâți, evitând zăpada, întorcând crengile mai masive și scotocind în pământ în încercarea de a găsi ceva folositor. S-a murdărit până la coate, dar chiar și asta îl va ajuta să își păstreze căldura.

Lucru care conta, căci nu reușea să găsească resturi uscate și nici cărbune. A scurs apa dintr-o grămadă de lemn putrezit, dar substanța vâscoasă și negricioasă care i-a rămas în palme semăna cu mușchiul mort sau cu lumânărica moartă și ambele erau încă umede. Vârful aspru al bățului pentru foc nu va aprinde în veci o asemenea mizerie.

– Te implor, a spus el către crâng, cerșind iertare pentru că blestemase când se apropiase de copaci. Dă-mi puțin cărbune, zeiță, te implor!

Nimic. Se făcuse prea frig pentru a rămâne îngenunchiat pe pământul ud, scormonind pe sub copacii căzuți. Pentru a se încălzi cât de cât, s-a ridicat și a început să danseze. Făcând acel efort, își putea încălzi mâinile, fiindcă era important ca ele să nu-i amorțească odată cu picioarele. O, un foc i-ar face noaptea mult mai suportabilă. Sigur va găsi ceva care să se aprindă sub arșița scoasă de vârful bățului.

Tot nimic. În pliurile de la centură avusese multe punguțe din piele de gâscă pline cu bucăți de cremene cu care putea produce scânteii, mușchi uscat, băț de aprins focul și iască. Îmbrăcat și având asupra lui toate acele lucruri, ar fi putut supraviețui acelei nopți și următoarelor două săptămâni fără nicio grijă. De aceea fusese trimis gol pușcă: scopul peregrinării era să dovedească faptul că putea începe doar cu el însuși și că nu numai că va supraviețui, ci va atinge și bunăstarea. În noaptea în care va fi lună plină va trebui să se întoarcă în tabără triumfător.

Însă mai întâi trebuia să reziste acelei nopți. Dansând, a început să facă mișcări alerte, azvârlindu-și mâinile în lături, răsucindu-le, descriind cercuri mari cu ele. A fredonat un cântec fierbinte și s-a unduit din tot corpul. După ce a făcut asta o vreme, în afară de picioare, tot corpul parcă îi luase foc. A încercat să găsească o cale de mijloc între frig și eforturi, mergând într-un cerc mic, cerce-tând în același timp cu ochii solul pădurii, în speranța că va găsi ascunzișuri în care se aflau cărbuni sau uscături. Nimic!

Lemnul arde în orice crâng.

Aceasta era una dintre zicalele pe care Heather le repeta mereu, deși o făcea rareori când vorbea despre foc. Loon o spunea cu voce tare, apăsător, pe un ton implorator: Lemnul arde în orice crâng! Dar în acea noapte nu era convins de asta. Doar îl înfuria.

Sapă!

S-a apropiat de partea de jos a unui buștean care, demult, se frânsese când căzuse peste altul. Amândoi deveniseră aproape două movile de țărână; o posibilă sursă. Însă acum erau ude learcă. Și reci.

După ce a văzut cum stăteau lucrurile, a lovit cu pumnul în buștenii înmuiți de apă. Apoi a trebuit să pornească din nou în cerc.

Mai târziu, după ce a scormonit în alt buștean, a reușit să scoată doar un nod care rămăsese tare, cu două rădăcini mici care se îndepărtau una de alta la un unghi foarte asemănător celui necesar pentru a confecționa un aruncător de lance. A înlocuit prima bază a bățului pentru foc cu acel nod plat care era mai bun. Bățul din lemn de arin era mulțumitor. Avea totul pregătit, dar numai dacă ar fi găsit ceva suficient de uscat care să ardă.

Și măcar dacă s-ar fi oprit ploaia în averse! O vreme a căzut apăsător, îndeajuns de rece pentru ca picăturile ei să se transforme în lapoviță, totul însoțit de un vânt în rafale. Izbucnirile puternice ale vântului se simțeau ca și cum ar fi fost lovit de fire reci de nisip. Trebuia să se adăpostească, așa că s-a târât sub un molid cu crengi mari, atârând până la pământ, unde s-a putut ghemui strâns în jurul trunchiului, simțindu-se atins doar de câteva picături

și de câteva adieri ale vântului. Îl zgâriau acele de molid, iar solul era rece, dar și-a mișcat umerii în sus și în jos și a cântat un cântec fierbinte, după care a jurat să se răzbune pe Thorn. Să-mi vorbești de șamani răi!

Însă, într-un fel sau altul, toți băieții trebuiau să devină bărbați. Peregrinările lor trebuiau să fie încercări ale priceperii și rezistenței. Pribegiile vânătorilor erau la fel de neplăcute. Iar șamanii altor haite erau supuși unor încercări și mai necruțătoare, așa se spunea.

Loon l-a izgonit încă o dată pe Thorn din minte. A cercetat toate ramurile de la baza molidului. Dacă una dintre ele putea fi ruptă, una moartă, bine uscată, dar cu puțină rășină, poate reușea să o transforme în pudră cu ajutorul unei pietre ascuțite, obținând un amestec suficient de fin care să ia foc când va roti bățul pentru aprins. Merita să încerce, iar mișcarea îl va ajuta să se încălzească.

Dar a descoperit că la baza aceluși molid nu exista nicio creangă pe care s-o poată rupe.

Când ploaia s-a potolit, s-a tras cu greu din acel loc și s-a târât sub alți molizi, căutând o creangă asemănătoare. Mâinile îi erau atât de reci, încât abia reușea să prindă crengile între degete pentru a le verifica.

După o vreme, rupsese câteva crengi care i s-au părut promițătoare. Dacă reușea să aprindă focul cu ajutorul uneia dintre ele, celelalte vor fi destul de bune pentru a-l alimenta.

A găsit o piatră potrivită care să slujească drept vatră și alta mai bună pentru lovit. A luat cea mai bună creangă dintre cele uscate de molid și a așezat-o pe vatră, după care a lovit-o cu piatra. A rezistat și era limpede că îi va trebui ceva vreme ca să o fărâmițeze, dar părea promițătoare. Poc-poc-poc. Trebuia să fie mai prevăzător decât de obicei ca să nu-și strivească vreun deget, pentru că mâinile îi erau foarte nesigure. În urmă cu doi ani își zdrobise un deget, care încă mai era umflat și puțin amortit la capăt, iar unghia plată era brăzdată de ușoare striatii. Își numea acel deget Grăsanul. Așa că a lovit în creanga ruptă cu mare atenție, nimerind în două rânduri chiar în piatra-vatră. O scânteie sau

două, izbucnite în urma acelor greșeli, l-au făcut să tânjească după bucățile de cremene rămase în centură. Câteva scânteii întâmplătoare nu vor fi de ajuns pentru a aprinde focul într-o noapte ca aceea. Vântul umed își rostogolea râsul spre el, dar mai puternic spre copaci.

În cele din urmă, o porțiune din creanga în care lovea a fost strivită, azvârlind o ploaie de așchii perfect uscate. S-a așezat cu picioarele încrucișate, și-a arcuit corpul peste creangă și a avut impresia că amestecul de așchii ar putea lua foc. Respira greu, dar se simțea încălzit, cu excepția picioarelor, așa că s-a târât sub cel mai bun dintre molizii din pâlci și a aranjat noile unelte în jurul trunchiului. A așezat creanga sfărâmată pe piatra-vatră și a ținut-o acolo, strângând-o între picioare, a plasat bățul de aprins focul aproape vertical în grămăjoara de așchii de pe creangă și l-a ținut puțin înclinat între palme. Totul era pregătit: mai trebuia doar să rotească bățul într-o parte și în alta.

Înainte-înapoi, înainte-înapoi, între mâini, apăsând cu delicatețe vârful bățului pe creangă. Înainte-înapoi, înainte-înapoi. Palmele au coborât pe băț prin forța apăsării, iar când a ajuns aproape de capătul lui, a trebuit să îl prindă cu o mână, să o mute pe cealaltă sus și să îl prindă, pentru ca apoi să reînceapă mișcarea de rotație cu cât mai puține pauze. În tot acest timp a continuat să plouă în afara adăpostului oferit de molid și sub el, chiar pe trunchi, au început să se rostogolească picături de apă. Având în vedere condițiile, totul părea imposibil. Dar nu a vrut să recunoască asta. În momentul în care s-ar fi dat bătut, i s-ar fi făcut cumplit de frig.

După multă vreme, a trebuit să renunțe, cel puțin la acea creangă. Grămăjoara de așchii era puțin cam mare, iar după un timp s-a umezit. A reușit să încingă punctul de sub vârful bățului de aprins focul doar atât cât să se frigă puțin la degetul cu care l-a atins, iar așchiile din jurul punctului se înnegriseră puțin, dar nu aveau cum să ardă.

Loon a rămas pironit. Presupunând că va supraviețui pentru a-și spune povestea, îi va fi greu să îi vorbească lui Thorn despre asta.